

קטנים בנוף החמרי הבאים מן החוץ ונקל-טים בהוויתה של ארץ-ישראל וכמו ישעיהו לקראת המהפכה הממשית המתרגשת לבוא עליה במאה שלאחר-מכן.

ש.י.

סיני

מאז יכלו סירים, ארכיאולוגים, בוטנאים וצלמים מקצועיים—רובם ישראלים, קצתם זרים—לנעוץ ציפניהם במרחבי הישמון ובנאות-המדבר של סיני ב-1956/7 החל חצי-האי הנשכח מלב לשוב ולתפוס בתודעתו של האדם מקום שכמוהו לא ידע אולי מאז המאות הראשונות לנצרות הביזנטית. בראשית שנות ה-60 החלו אפוא מחקרים שעניינם בסיני להופיע באנגליה, גרמניה ושאר ארצות, ומאז 1967, כמובן, הוסיפה התופעה ממדים ולבשה אופי של קבע כמעט.

באלבומים ישראלים הופיע סיני עד כה, בעצם, רק במסגרת תיאורן של מערכות צה"ל, כפי שצולמו בידי צלמים צבאיים או גרורי-צבא. "סיני" הוא אפוא אלבום ראשון בסוגו המיועד לקהל עברי ומוגש מתוך ראייה "אורחית", ביד נינוחה ואוהבת. ולאחר דיפדוף מתון וזהיר נראה כי אפשר להשוותו, בלי להתפס להגזמה יתירה, לאיזו יצירה מוזיקלית-ווקאלית שבה התמליל (מצומצם וחסכוני) מאת עזריה אלון, ה"מוזיקה" מאת אשר אורון (מבחיירי אמני-העיצוב בישראל), וה"מבצעים"—אמני-צילום ברמה גבוהה (במיוחד יצוינו, בכל-זאת צילומי של עמיקם שוב, הן בצבע הן בשחור-לבן).

מידה של הסתייגות מעורר בי, פה-ושם, רק ה"תמליל", למשל, כשהוא פותח באמירה "לאומית-ליטראטית" כגון: "בסיני נולד

הם מוסיפים ממד חשוב ביותר לידיעה ההיסטורית. החוקר של "חיי יום-יום" דומה לנוסע-עובר המבקר במקום כלשהו כשהוא מצויד בפנקס קטן ועפרון ורושם התרשמות פרוזאית בהחלט: מחירי המזון בשווקים, סוגי הלבוש, כלי התחבורה, כלי-הביה וכו'. בספרו של אביצור נושא המחקר מתברר יפה מראשי-הפרקים: ארחות חיים, כלומר מעון, מזון ולבוש; עבודה וייצור; משא-ומתן, כלומר אמצעי-חילופים; ואמצעי הובלה ותחבורה.

ודאי יש צורך בשקידה ובחריצות מרובה כדי ללקט את הידיעות הדרושות מחומר-העדויות הראשוני והמקיף. ודאי גם שזו מלאכה אפורה מאד ואין תוצאותיה עשויות לרתק, אך בלעדיה הידיעה ההיסטורית חסרה, בסופו של דבר, את מסד הריאליות. החוקר של "חיי יום-יום" הוא אולי אובייקטיבי יותר מכל חוקה היסטורי אחר; הוא סוקר ומונה ובדק ומתאר את המצאי (ה"איני" ו"ונטר") הקיים ואין הוא חייב לחוות דעה, להעריך או לחפש סיבות ותוצאות. בלי ספק עשויות תוצאות מחקרו להפריך או לאמת הרבה הכללות היסטוריות מופשטות ומיטא-פיזיות-כמעט המקובלות בנוגע לתקופה נתונה ועל ארחות-חיהם של בניה.

אביצור עוסק במאה ה"ט, תקופה שבאחרונה מרבים להידרש לה במחקרים היסטוריים שונים—ולא בהם בלבד. אך יש להדגיש כי אביצור אינו פונה אל המאה ה"ט מטעמי נוסטלגיה מכאן או מטעמים של גישה היסטורית-פוליטית מכאן. תפקידו האחד-והיחיד—המתמלא כהלכה, בשלמות ובמירב הדיוק—למסור אינפורמציה שיטתית ועובדתית. ברור כי הקורא עשוי למצוא בספרו "צימוקים" שונים, פיקנטיים ומפתיעים, אך לא בזה ערכו החשוב של הספר, שהוא עזר ששוב אין היסטוריה של המאה ה"ט בארצנו יכולה לוותר עליו. התמורות הכלכליות

* סיני—מדבר הקדומים; מתואר ע"י עזריה אלון; צילומים: צחי אוסטרובסקי, עזריה אלון, מיכה בר-עם, עמי ערב, עמיקם שוב; עיצוב: אשר אורון; הוצאת שקמונה, חיפה, 1972; 168 עמ'.

ההחמרות שפקדו את ארץ-ישראל במאה ה"ט, אטי-אט אבל בעקיבות, ואשר תוצאו-תיהן נגלות בבירור רק מן ההשוואה בין ראשיתה של המאה לאחריתה, מקבלות כאן, כאמור, את הממד הריאלי-הפרוואי: שינויים

העתונאי ג'ון קמחי ("דרכי-סתר", "שני עברי הגבעה"), או שכתב עם דן בבלי ("סופת האש"). כל אלה ראו אור גם בעברית.

לתנועה האפרו-אסיאנית, שבתולדותיה, על-ייתה וירידתה דן ספר זה, היסטוריה קצרה-ביחס. היא קמה כשהשיגו ארצות "העולם השלישי" את עצמאותן לאחר מלחמת-העולם השניה, והיתה, לדעת המחבר, פרי-הדה-קולוניזציה ו"המלחמה הקרה" בין המזרח והמערב. הודות לשתי אלו יכלו להתאחד בתנועה אחת ארצות אשר להן שפות, דתות, גזעים, ולעתים גם אינטרסים, שונים לחלוטם. היתה קונוונטורה זמנית מתאימה, אולי גם אינטרסים זמניים משותפים של השגת עצמאות מלאה מן המדינות הקולוניאליות—אך לאורך-ימים לא היה די בכך. המפריד בין חברי התנועה היה רב הרבה מן המאחד, הן באינטרסים של המדינות-החברות הן בהשקפותיהם של מנהיגיה. לנהרו או לאיגו היתה המלחמה הקרה רעה שצריך להשתדל להעבירה מן העולם, ואילו בעיני נאצר או סקו טורה היתה גורם המעלה את כוחם וחשיבותם ומגביר את כוח התימרון והסחיטה שלהם. הסינים ראו בתנועה האפרו-אסיאנית מכשיר שבאמצעותו יוכלו למנוע הפשרה בין ברה"מ וארה"ב, אולי אף לחרחור מלחמה נגד העולם המערבי והעולם "הלבן". לרבות ברה"מ. בהטפתם הציגו הסינים את קיום-הצוות בשלום, פירוק-הנשק וכיו"ב כ"צורות סמויות של שיתוף-פעולה עם האימפריאליזם והקולוניאליזם החדש והישן".

ה"אפרו-אסיאניות" סימלה אפוא דברים שונים לשותפיה השונים. הסולידאריות האפרו-אסיאנית היתה יותר בגדר של סיסמה מאשר מציאות, וכשהזדקקה אחת המדינות הללו לעזרה יכלה לקבלה יותר אצל המעצמות מאשר אצל חברותיה האפרו-אסיאניות. כך היה, למשל, בסיכסוך ההודו-סיני. נהרו עוד עסק במדיניות בינלאומית עולמית, אך יורשיו, שאסטרי או אינדירה גאנדי, מעונ-יינים היו יותר בבעיות-פנים ובאותן שאלות-חוץ שנגעו במישרים לבטחונה של הודו

העם היהודי... כאן תם לגווע דור אחרון לשעבוד, וכאן נולד דור ראשון לגאולה". הרי אלה מסוג הדברים שעדיין יאה לעטר בהם (אולי!) חדר-אוכל של קיבוץ, בהודמנות חגיגית מתאימה, אבל הם נראים שלא-מקומם ולא-לעניינם במסגרת אלבום העשוי, בסך-הכל, ביד מקצועית, רצינית ובוטחת כל-כך. כמו כן מקוממת אותי משאלתו החסודה וה"אינטרסנטית" של עזריה אלון, איש הגנת-הטבע, בסיום דבריה-הפתיחה שלו—לא רק ש"תמיד תישאר האפשרות לכל אדם" לבוא לחצי-האי ולהתרשם מנופיו אלא גם ש"לא תיפגע הראשוניות שלו, בגלל צרכים מקריים וחולפים של בני-אדם". אמון-תנוראנו, לפחות, היא שלאורך-ימים לא יפון שלום בסיני ובגבול-התעלה של ישראל אם לא יישבו בני לפחות מאות-אלפים בני-אדם, על צרכיהם "המקריים והחולפים". המבקש לשמר את סיני כשמורת-טבע אחת גדולה, נפלאה-לאלוהים-ולחיי-השדה, מוטב לו שיפקידנו בידי המצרים. וגם עליהם ספק אם יוכל לסמוך בלב שלם.

איני יודע אם הופעתו של אלבום כזה ממלאה איזה "צורך" מוחשי. יש לקוות כך. ברי לי, מכל-מקום, שהוא עשוי ליצור בלב רואיו ומחזיקיו "צורך" פנימי לצאת ולהכיר את חצי-האי בהודמנות הראשונה. אם עדיין לא

מ. ח.

התנועה האפרו-אסיאנית

מכון-שילוח לחקר המזרח התיכון ואפריקה שליד אוניברסיטת תל-אביב פירסם עתה סדרה של מונוגרפיות מקוריות העשויות לתרום להבנת ההיסטוריה החדשה של האי-זור ובעיותיו בהווה. אחת מהן, על "התנועה האפרו-אסיאנית", חיבר ד"ר דוד קמחי, הידוע מספרים קודמים באנגלית, שכתבם עם אחיו,

* David Kimche, *The Afro-Asian Movement*, Israel Univer. Press, Jerusalem 1973, 296 p.